

Структура економіки як об'єкт державного регулювання

Структура економіки – це співвідношення різних елементів економічної системи, що відображають народногосподарські пропорції та стан суспільного поділу праці.

До основних видів структури економіки належать: відтворювальна, галузева, територіальна, соціальна, зовнішньоекономічна, секторальна, легальна.

Відтворювальна структура характеризує використання ВВП (ВВП) на відновлення капіталу, споживання та нагромадження; співвідношення між виробничим та особистим споживанням.

Галузева структура виражає пропорції розвитку окремих галузей, підгалузей, видів діяльності, сфер національної економіки.

Територіальна структура відображає розміщення виробництва в окремих економічних районах, що визначаються певними умовами.

Соціальна структура характеризує співвідношення між організаційно-правовими формами підприємництва (малими, середніми та великими підприємствами) та на основі форм власності (державні, приватні, колективні, змішані тощо), групами населення за рівнем доходів (наявність середнього класу, рівень бідності).

Зовнішньоекономічна структура відображає пропорцію між експортом та імпортом товарів (наявністю чистого експорту), послуг, капіталів тощо.

Секторальна структура відбиває співвідношення між ринковим та неринковим (державний/бюджетний сектор та сектор творчої/нераціональної діяльності) секторами економіки.

Легальна структура економіки відображає співвідношення між легальною та тіншовою економікою. Останній вид структури економіки має особливе значення для сучасної України. В процесі подолання високого рівня тінзації економіки можна суттєво збільшити обсяги податкових надходжень до бюджету, а отже і його соціальну базу.

Господарська збалансованість – стан економіки, за якого національно-господарські пропорції перебувають в оптимальному до потреб і технологій співвідношенні та рівновазі.

Структурне регулювання – це дії держави, спрямовані на структурні перетворення (зміни) в економіці, визначення її пріоритетних ланок та оптимального співвідношення між ними. Воно здійснюється, перш за все, за допомогою *інноваційної* та *інвестиційної* політики. **Інструментами** структурного регулювання є прогнозування, індикативне планування та програмування економічного і науково-технічного розвитку.

Рис. 1. Складові тіньової економіки

Головними **напрямами структурної перебудови** є:

- створення нової структури суспільного виробництва, яке відповідає вимогам сучасного науково-технічного прогресу;
- підвищення конкурентоздатності національної економіки;
- перехід від ресурсовитратного до ресурсозберігаючого виробництва;
- формування розвинутого споживчого сектору та інше.

При формуванні структурної політики важливу роль відіграє вибір пріоритетних напрямів розвитку окремих галузей, економічних районів, видів виробництва. В цьому випадку керуються такими *критеріями*:

- експортний потенціал галузі;
- перспективи попиту на продукцію галузі на внутрішньому ринку;
- досягнення більш високої індустріальної стадії розвитку;
- мінімізація дефіциту в торговельному балансі;
- розв'язання проблем зайнятості;
- вирішення екологічних проблем та інше.

В межах структурної політики розробляється і реалізується система державного впливу на економіку, яка включає:

1. заходи по стимулюванню переходу праці й капіталу з однієї галузі до іншої;
2. на державному рівні розробляються довгострокові плани, цільові програми, національні проекти щодо рішення актуальних проблем структурної перебудови, програми підготовки та перепідготовки робочої сили тощо;
3. заходи щодо згортання частини виробничого апарату депресивних галузей виробництва та інше.

Важелями державного регулювання структурних змін є:

- система податків з їх диференціацією;
- надання різноманітних кредитних пільг;
- проведення політики пришвидшеної амортизації;

- надання фінансової допомоги у вигляді інвестиційних надбавок, субсидій, дотацій на розвиток певних галузей, виробництв, регіонів.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.
2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.
3. Яковенко Р. В. Глумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.
4. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.
5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент